הכל ממירין פרק ראשון תמורה יב.

מסורת הש"ס

ט) [תרומות פ"ה מסנה ו], ט) [לקמן לח:], ג) [לקמן לח: לעיל י:], ד) [לעיל י:], ה) [כסף"מ גרס לח הילנ ולא תמורה עיקר תמורה], ו) תרומות פ"ה מ"ו ע"ש [מנחת קמב.], ז) [כל זה לשה נמסנה תרומות פ"ה מ"ו], ח) ע"ז מנו. עג: ערלה פ"ב מסנה יא [עפחים סו:], ט) [נ"ל דמילא], י) [תוספתא דמקואות פ"ד ה"ב ע"ש], כ) נ"מ לעומת ל"ק, ל) מי ל"ק שהתיר:. מ) נ"ל ומלי דמתני' ל"ק, נ) מתרומה ודלי ל"ק, ס) נ"מ בתשובה, ע) נ"מ לא היה, פ) ל"ק, צ) כלן הס"ד ומה"ד ולמ"ד היא והשתר מתתר ל"ק, ק) בי ל"ק שהתיר:. ר) נ"ל ומלי דמתני' ל"ק, ש) מתרומה ודלי ל"ק, ת) נ"מ בתשובה, ע) נ"מ לא היה, פ) ל"ק, צ) כלן הס"ד ומה"ד ולמ"ד היא והשתר מתתר ל"ק, ק) בי ל"ק שהתיר:. כמר הוא הס"ד ומה"ד אלא אמר ר"פ ולא"ל רבה דמקום ר"מ) ומ"ל ל"ע:. ל) נ"ל רבין ורבי ל"ק ר"פ):.

תורה אור השלם

1. כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָרַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנֶךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לָךְ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ:

דברים יב כא

2. לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְהֵבִיאוּם אֵלַי אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זְבָחִי שְׁלָמִים לַיְיָ אוֹתָם:

ויקרא יז ה

הגהות הגר"א

[א] גס' עוסין מי מעלת. גרס"י נעשין. וכ"ג דגי' עוסין הוא ספיר וכ"פ דאין מי מעלת אם נתן ממנו לגיס אחרים עוסין לוקן מי מעלת אלא ניקח מתן אפר עושה מי מעלת:

רבינו גרשום

קתני הכא אסורה בעבודה מדרבנן קתני ולא מראורייתא ואנא נבי עור בעינא אי אסור מראורייתא אי הכי אי מדרבנן אפי' בעינה נמי ליתסר מדרבנן נבי עובר א"ל כ"ר: וולדה שלמים. עובדה מי מיחייב בעובר משום שחוטי חוץ מי קרינא ביה בעובר והביאום לה: הא לאו בר הבאה הוא ופשוט: ל"א ראוי לפתח אהל להביא חייבין עליו בחוץ והא ביון דחולין הוא אינה ראויה לפתח אהל מועד דמה שלי בשלם אסור אף שלם בשלי חולין בפנים אסור לשחוט הילכך פטור: ושחטה בפנים מהו מי מיחייב משום עובר: ולמאן דאמר וולדי קדשים בהוייתן הן קדושים. בשעת ליידתן ולאו ממעי אימן [רש"] הכי נמי (הכא נבי חולין) נמי אמרינן דלא הוי הולד חולין) נמי אמרינן הא לא הוי חולין) אלא מיסעת הוויית ליידתן אי דילמא נבי חולין אפי' ממעי אימן הוי חולין ולחייבי: (ע"כ ש"ין לעמוד הקודם) א"ל מי קרינא ביה (והביאום לה') כי ירחק ממך המקום רוחבת [כלומר] מה שאתה רוחב ברוחק מקום בחוץ אתה אוכל חולין ואי אתה אוכל מה שאתה רוחב בקרוב מקום כלומר חולין שנשחטו בפנים דהא לאו בר זביחה הוא: אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון תרומה שיש בה כדמפרש בגמ' מאה של תרומה שנפל לפחות מאה כגון שנפלה בעשרים סאין של חולין. לפי שדין התרומה הוא שאם נפלה במאה חולין שמתבטלת ועכשו נפלה בפחות ממאה כמי שנפלה בעשרים סאין ונפל למקום אחר כגון שחזר ונפל מאה לפי אותו דימדע בשפונים סאין של חולין: ר' אליעזר אסר מדמע בתרומה ודאי כלומר אותה מאה של דימדע שנפלה לכ' חולין נחשוב אותו מאה של דימדע כפי אם היתה מאה תרומה ודאית

ראינה מתבטלת באחת כ' של חולין שאני אומר מאה של תרומה שנפלה לאותן פחות ממאה היא מאה עצמה שעלתה והזרה ונפילה למקום אחר לאותן פ' של חולין ראינה מתבטלת בפ' חולין: ותכ"א אינה מדמעת אלא לפי חשבון. כלומר לא נחשוב אותה היא מאה שנפלה היא שעלתה אלא אין באותה מאה אלא אחד מעשרים בתרומה ישאר חולין ועכשו כי נפלה לפ' של חולין הרי נדמעה במאה חולין ומתבטלת והיינו אלא לפי חשבון דקאמר מתניתין ורלא כ"ר אליעזר: אין המחומץ של [שאור] (איסור) מחמץ אלא לפי חשבון. כדמפרש שאור שיש בו תרומה ל"ל לפי חשבון הכשרים לכומר אין המים השאובים פוסלים אא"כ הן כמו הכשרים אבל אם הכשרים רוב אינו פוסל: יד) דמי קרינא: טו) מחייב כרת אעבור: טז) אין בה אלא: יז) אסר לא יכול לעשות מי חטאת דלא היו שם מים ותו מי עברי מי חטאת: יח) הסרם. בית הסרס שדה: יט) מאה של תרומה שנפלה: כ) תיבת שבה נמחק: כא) עשרים ושלשה לוגין: כב) ומתניתין נמי אע"ג: כג) ומילקן את האיסור אסור: כד) התם עלה דהא מילתא אות ב' נמחק: כה) שיעור הדמע שנפל תיבת התרומה נמחק: כו) נראה. גליון וכן כתוב בגליון דא"כ מאי קאמר דלא כר"א מה שייך למילתא אדרבא למילתא דמדומע שייכא טפי ע"כ: כז) אליעזר ממשנה של שאור לא היה לו להביא אלא: כח) בהן כמנין הכשרים הנינו: כט) השיש כלל דמעיקרא: ל) מצינו. גליון ועוד משום רבין יסתור דברי ר' חייא בר אבא הלא גם הוא היה תלמידו דר"י:

יד) **מי קרינא ביה כי ירחק ממך המקום וזבחת.** דמהתם נפקא לן דאסור לשחוט חולין בעזרה דדרשינן בריחוק מקום אתה זובח ואי אתה זובח בקירוב מקום בעזרה כפרק שני דקדושין (דף מ:) והכא מי קרינא ביה הכי הא אינו יכול לשחוט בהמה זו אלא בעזרה שהרי שלמים היא: **היא חולין וולדה שלמים.** ואלינא דמ"ד קדושה חלה על העוברין ואמרה לאם בחוץ (ט:) מי חייב כרת לעובר משום שחוטי חוץ: **מי קרינא ביה והביאום לה'.** דלא מחייב משום שחוטי חוץ אלא באותן דראויין לקרבן והאי עובר לא חזי השתא לקרבן: **והביאום לה'.** גבי שחוטי חוץ כתיב: **מתני' אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון.** מפרש בגמרא: **ואין המחומץ מחמץ אלא לפי חשבון.** עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה הרי כולה אסורה ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין ומחמצתה אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור תרומה שמעורב בה כלומר אם נפל בעיסה אחרונה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיהא בו משאור של תרומה שנתחמצה ממנו כדי לחמץ את האחרונה אסורה אף האחרונה ואם אין בכל מה שנפל מן הראשונה לחמץ האחרונה אין בו אלא כדי לחמץ האחרונה אלא נפל בה מן התרומה כדי לחמץ: **מיס שאוכיס.** מפרש בגמרא: **ואין מי חטאת נעשים מי חטאת אלא עם מקן האפר.** בשעה שנותן את האפר נעשין מי חטאת הלכך בעינן שיהו מים תחילה ככלי ואח"כ אפר אבל נתן אפר תחילה ואח"כ מים פסול דהא עם מקן אפר יז) לעשות מי חטאת לא הוי שם מים ותו לא עבדי מי חטאת: **ואין כיס הפרס עושה כיס הפרס.** יח) שדה שנחרש בה קבר לשון דבר פרוס אם חזר וחרש בית הפרס ושדות שסביבותיו לא מחזקינן לשאר שדות כבית הפרס דילמא כ) שהמחרישה הוליכה העצמות לשדות שסביבותיה דקבר אחד לא עביד בית הפרס אלא כפי שיעור דמפרש בגמרא (יא:): **ואין תרומה אחר תרומה.** שאם תרם וחזר ותרם אין השניה תרומה: **גמ' מאן תנא.** דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון: **מדמעת כתרומה ודאי.** שאם נפלה מאה מן הדימוע למקום אחר ואין שם מאה אחין לגד מאה זו כולן אסורין: **שאני אומר שאינה.** לתוך הדימוע היא מאה שנתנה ונפלה לתוך האחרונה: **אלא לפי חשבון** כ) **שכב.** לפי מה שיש תרומה במאה זו של דימוע בעינן מאה שיעורין מן החולין אבל מאה אחין לא בעינן כגון אם נפלה תחילה מאה של תרומה כ) לתוך כ' ותרבע אחין של חולין נדמעו ועכשיו כל מאה ומאה שיש שם הוי אחד מכ"ד שנו תרומה והיינו לוג תרומה בכל מאה ומאה אם חזרה ונפלה מאה מאותו דימוע לתוך חולין אחרים אם יש שם שבעים ושבעה לוגין אחרים של חולין מצטרפין עם עשרים כא) ותרבע לוגין חולין שבמאה זו ומבטלין את לוג התרומה: **ואין המחומץ מחמץ כו' דלא כרבי אליעזר.** דר' אליעזר לא נעי שיהא שם מן המיאור כדי לחמץ אלא לאיסור ולהיתר כדי לחמץ אלא לאיסור: **אחר אחרון אני כא.** שהוא גורס את המיחמץ ואם נפל המיאור בפוף אחרונה כב) מעע"ג דלא נפל מעיקה ראשונה לתוך האחרונה אלא כדי חימוץ ונמצא שרוב המיחמץ חולין היה אפילו הכי קאסר ליה רבי אליעזר דקסיר ליה זה וזה גורם לאסור. ואמר אחרון דקאמר רבי אליעזר לאו דוקא דאי נמי נפל האיסור אחילה ואח"כ הוסיף אם לא קדם ופילקן את האיסור אלא הכיס ואחמצה בין שניהם אסורה דזה וזה גורם לאסור אית ליה לרבי אליעזר בפרק קמא דנכורות (דף ז.) וכן בכל דוכתא והכי שני לה אביי בפסחים בפרק כל שעה (דף מ.) לא שנו אלא שקדם ופילקן את האיסור אבל לא קדם כג) ופילקן אסור ואף על גב דפרכינן לה התם כד) נהא מילתא קוף קוף מסקנא דשמעתא היא דסבירא ליה לרבי אליעזר דזה וזה גורם לאסור כה) מיס **גשמים.** כשרים לטבילה דלא בעינן מים חיים אלא לזב בלבד: **ממלא בכסף.** מים שאוכין תשעה עשר אמה: **ופוסקן למקוה.** שלא יערה מן הדלי לתוך המקוה דאפי' בשלא לוגין מיפסלי למקוה כי האי גוונא אבל יעשה מרץ וגומא למרמוק ויערה מן הדלי לתוך המרץ לתוך המקוה והיינו המשכה: **והן**

אין המדומע חוזר ומדמע **אלא לפי** חשבון. כדמפרש בגמרא כגון שאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה של חולין ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר דאינה מדמעת השניה אלא לפי חשבון תרומה שבה ואם יש בשניה שיעור כדי לבטל שיעור מן התרומה שנפל בה בטילה אע"ג דאין בראשונה כדי לבטל שיעור כא) התרומה שנפל בה והיינו בחכמים דגמרא ולא כדברי ר' אליעזר דאמר מדמע בתרומה כב) והוא הדין דמלתא דרבי אליעזר הוא אפילו אם יש (בשניה) כג) מאה כדי לבטל מה שנפל בה כיון דלא עלתה אחת מהן קודם שנפל בשניה ולריך להעלות מפני גזל הבטבו:

ואין המחומץ חוזר ומחמץ **אלא לפי** חשבון. פרש"י עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה כולה אסורה ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין ומחמצתה אינה אוסרתה אלא לפי חשבון שאור התרומה שמעורב בה כלומר אם נפל בעיסה אחרונה מן הראשונה שיעור גדול כל כך שיהא בו משאור של תרומה שנתחמצה ממנו כדי לחמץ האחרונה אסורה אף האחרונה ואם אין בכל מה שנפל מן הראשונה לחמץ האחרונה אין בו אלא כדי לחמץ האחרונה מותרת האחרונה כיון שלא נפל מן התרומה כדי לחמץ עכ"ל רש"י ולא נראה כו) דאם כן כי אמר בגמרא עלה [דלא] כרבי אליעזר דתנן שאור של חולין ושל תרומה כו' כ) למה לריך לאתויי דלא כרבי אליעזר כז) [ממתני' דשאור] אלא מהכיא משנה שהביא גבי מדומע דמינה מלי לאוכומי שפיר דלא כר' אליעזר לכן נראה לפרש כגון מיתי שאור של תרומה וכיתת שאור של חולין שביסה בעין ונפלו לתוך עיסה של חולין וחימצו ואין בכל אחד לבדה כדי לחמץ דאינה אסורה והיינו לפי חשבון כדי לחמץ בשאור של תרומה לבדה וזהו ממש כי הכיא משנה דמייתי עלה בגמרא וחכמים אומרים כו' דסבר זה וזה גורם לאסור כז): **ואין** המים שאובין **פוסלין את** המקוה **אלא לפי** חשבון [וכו'] **רבי אליעזר בן יעקב היא** דתנן בו'. שהשאינה מטהרת בכייה והמשכה והיינו לפי חשבון שאין השאובין פוסלין אלא אם כן יש בהן כח) כהכשרים דהיינו כ' פאה מן השאובין וכ' פאה מן הכשרים אבל אם לא המשיך מן השאובין כי אם תשעה עשר לתוך כ"א הכשרים כשרה כח) אלא אמר רב פפא לפי חשבון הכליס לומר שנפל בשלשה כליס כנגד חשבון הלוגין ויוסף בן מוני היא ולפי זה רבנן לקולא פליגי והא דכי אמי רבנן רבנן היא ומתניתין לאו בהכי מיירי דתימא רבי אליעזר היא ורבנן לחומרא פליגי בן פרש"י והקשה ה"ר שמואל מלוניא"ל דאין זה שיטת הש"ס כט) דמעיקרא לדברי רבי חייא בר אבא רבי אליעזר לקולא ורבנן לחומרא ולדברי ר) רבינא רבי אליעזר לחומרא ורבנן לקולא סברת אמוראי הפוסקה כזה לא מצינו ל) **אין** המדומע חוזר ומדמע **אלא לפי** חשבון. כדמפרש בגמרא שאה של תרומה שנפלה בעשרים סאין של חולין ונמצא שרוב המיחמץ חולין היה אפילו הכי קאסר ליה רבי אליעזר דקסיר ליה זה וזה גורם לאסור. ואמר אחרון דקאמר רבי אליעזר לאו דוקא דאי נמי נפל האיסור אחילה ואח"כ הסיר אם לא קדם ופילקן את האיסור אלא הכיס ואחמצה בין שניהם אסורה דזה וזה גורם לאסור אית ליה לרבי אליעזר בפרק קמא דנכורות (דף ז.) וכן בכל דוכתא והכי שני לה אביי בפסחים בפרק כל שעה (דף מ.) לא שנו אלא שקדם ופילקן את האיסור אבל לא קדם כג) ופילקן אסור ואף על גב דפרכינן לה התם כד) נהא מילתא קוף קוף מסקנא דשמעתא היא דסבירא ליה לרבי אליעזר דזה וזה גורם לאסור כה) מים **גשמים.** כשרים לטבילה דלא בעינן מים חיים אלא לזב בלבד: **ממלא** בכסף. מים שאוכין תשעה עשר אמה: **ופוסקן** למקוה. שלא יערה מן הדלי לתוך המקוה דאפי' בשלא לוגין מיפסלי למקוה כי האי גוונא אבל יעשה מרץ וגומא למרמוק ויערה מן הדלי לתוך המרץ לתוך המקוה והיינו המשכה: **והן**

עין משפט נר מצוה

קו א מיי' פ"ח מהלי' מעה"ק הל"ינ:

קו ב מיי' פ"ג מהלי' תרומות הל"ינ:

קח ג מיי' פ"ה מהלי' מקוואות הל"יח:

קט ד מיי' פ"ט מהלי' פרה אדמה ה:

קי ה מיי' פ"ט מהלי' טומאת מת הל"ינ:

קיא ו מיי' פ"ד מהלי' תרומות הל"יח:

קיב ז מיי' פ"ח מהלי' תרומה הלכה מ:

קיג ח מיי' פ"ג מהלי' תרומות הל"ינ:

קיד ט מיי' פט"ו מהלי' מאכלות אסורין הל"יא וס"ז מהלכות ע"ז הלכה יד טוש"ע י"ד סימן קמב סעיף יא:

קמג י מיי' פ"ד מהלי' מקוואות הל"יט טוש"ע י"ד סי' רח סעיף מד:

מוסף רש"י

מדמע כתרומה ודאי. זה שנפרד מסם ולוסר ל"ש של חולין כתלנו היא תרומה ולא (שבת קמב.) אינה מדמעת אלא לפי חשבון שבה. אין המדומע מדמע חולין אחרים אלא לפי חשבון התרומה שנתדומע. כגון אם תתלנו נדמע מ' של חולין ע"י אלה תרומה ואחרה אלה ממנו ונפלה לתוך אחרים לא חשבינן תרומה אלא מ' שנפלה זו ומדמע עד ל"מ שנמנדו ואם יש חולין יותר ממאה כנגדי עולה (שם). שאור של חולין. ושאור אחר בו תרומה. שנפלו לתוך העיסה. אל חולין. ולא בזה כדי להחמיץ. עיסה זו (ע"ז מח:). אחר אחרון אני בא. לאתו שנפל אחרון. אם של חולין נפל אחרון כישל את הראשון ומותר לגיס ואם של תרומה נפל אחרון אסור לגיס (ע"ז מח:).

שיטה מקובצת

א) מתיבתא ל"א עד תיבת מתני' בס"א אינו: ב) בחדש ושאין ראוי לפתח אהל מועד אין חייבין עליו בחוץ: ג) אין המדומע מדמע כגון מאה תרומה שנפלה לתוך מאה של חולין ואם נפל אח"כ מאה אחת מאלו שתי מאות לחולין לא מדמע אותו השניה אלא לפי חשבון תרומה שבה: ד) ואין המחומץ שאם החמיץ בכיצה של תרומה בכביצה של חולין ואח"כ נפל בכיצה מאלו ב' ביצים לעיסה אחרת אומרין אם חצי ביצה יכול להחמיץ את העיסה הרי זו אסורה ואם לאו מותרת שאנו אומרי שבביצה זה אין בה אלא חצי ביצה של תרומה: ה) חשאת נעשין מי חיבת עושה נמחק: ו) הפרס עושה בית אות י' נ' נמחק: ז) הולד ולא תטורה עושה: ח) היא מאה שעלתה וא"ר אפילו כשנפלה לייחר ממאה אית ליה לר' אליעזר שאם נפל מהם מאה לאחרים אסורים לפי שצריך להרים אותה מאה מפני גזל השבט וכל זמן שלא הרומה נאכר היא מאה של תרומה: ט) תיבת שבה נמחק: י) ר' חייא בר אבא: יא) העיסה לא בזה כדי להמץ ולא בזה כדי להמץ וגנטרפו: יב) אחר אחרון. ואם תרומה אחרונה אסור ואם הוחלין אחרונים מותר וכפרק כל שעה מפרש בשקדם ופילק את האיסור אבל אם עריין שם זה וזה גורם אסור ומהא סברא מיתני מתניתין דלא כר"א דאמרינן דאין המחומץ שיש בו תרומה וחולין אוסר אלא לפי חשבון ולא אמרינן זה וזה גורם אסור כאע"פ שהאיסור והיתר נופלים בכבת אחת אין מצטרפין ואמר ר"י דמההיא דלעיל דקתני מדמע כתרומה ודאי לא מצי לאוכמי דהך מתניתין דמחומץ

דלא כר"א דאע"ג דאסר מדמעת כתרומה ודאי מ"מ אפילו נפלה מהם עשרה סאין לחולין לא ידמעו אלא כשיעור מאה של תרומה שנפלה בה כדמפרש טעמא היא מאה שנפלה היא מאה שעלתה וא"כ הכ"ל אין המחומץ שנפל בו כביצה תרומה מחמץ אלא לפי חשבון הביצה שנפלה ואם נפלו הרבה ביצים מאותו מחומץ עיסה ותימצי הרבה עיסות אינו אוסר אא"כ היה יכול כביצה של תרומה להחמיץ אבל מהכא דזה וזה גורם אסור ואינו ראוי לחלוי בשום דבר ואוסר כל מה שהוא מחמץ כיון שיש בו תרומה כלל: יג) ראב"י היא כו'. ולפי חשבון דמתניתין ריל לפי חשבון הכשרים לכומר אין המים השאובים פוסלים אא"כ הן כמו הכשרים אבל אם הכשרים רוב אינו פוסל: יד) דמי קרינא: טו) מחייב כרת אעבור: טז) אין בה אלא: יז) אסר לא יכול לעשות מי חטאת דלא היו שם מים ותו מי עברי מי חטאת: יח) הסרם. בית הסרס שדה: יט) מאה של תרומה שנפלה: כ) תיבת שבה נמחק: כא) עשרים ושלשה לוגין: כב) ומתניתין נמי אע"ג: כג) ופילק את האיסור אסור: כד) התם עלה דהא מילתא אות ב' נמחק: כה) שיעור הדמע שנפל תיבת התרומה נמחק: כו) נראה. גליון וכן כתוב בגליון דא"כ מאי קאמר דלא כר"א מה שייך למילתא אדרבא למילתא דמדומע שייכא טפי ע"כ: כז) אליעזר ממשנה של שאור לא היה לו להביא אלא: כח) בהן כמנין הכשרים הנינו: כט) השיש כלל דמעיקרא: ל) מצינו. גליון ועוד משום רבין יסתור דברי ר' חייא בר אבא הלא גם הוא היה תלמידו דר"י:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com